

2. Inleiding en Leeswijzer

Wanneer werken mensen veilig op een tuinbouwproject?

De AVAG ARBOCATALOGUS TUINBOUWPROJECTEN is bedoeld om handvatten te geven voor het veilig uitvoeren van werkzaamheden bij de bouw en installatie van tuinbouwkassen.

Het is niet de bedoeling om de Arbo-wet helemaal uit te leggen. De meeste werkers op een bouwproject hebben niet de tijd om lange teksten te lezen. De Arbocatalogus blijft zo dicht mogelijk bij de praktijk, het bevat onderdelen om te lezen bij de voorbereiding van het werk, maar ook onderdelen die direct antwoord geven op veiligheidsproblemen die optreden in de kas, bij de uitvoering van het werk.

De maatregelen welke zijn beschreven in deze Arbocatalogus volgen de arbeidshygiënische strategie, hierbij wordt het gevaar zoveel als mogelijk bij de bron bestreden. De volgorde hierbij is:

- 1^e Bronbestrijding, bijvoorbeeld het vervangen van een lawaaige machine door een stillere.
- 2^e Afscherming zo dicht mogelijk bij de bron, bijvoorbeeld het plaatsen van een geluiddempende kast om een motor.
- 3^e Afscherming van de mens, bijvoorbeeld het werken in een geluiddichte ruimte naast een lawaaige machine.
- 4^e Gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen, bijvoorbeeld het dragen van oorkappen.

Veilig werken gaat namelijk niet vanzelf. Het moet altijd snel. En vaak werken mensen van verschillende (onder)aannemers en installateurs door elkaar heen, soms ook met gevaarlijke gereedschappen en machines of gevaarlijke stoffen. Een moment van onoplettendheid bij een van die vele mensen, en het kan misgaan.

Daarom is het belangrijk om veilig te werken, voor iedereen in de kassenbouwsector. De mensen zijn het visitekaartje van een bedrijf: een ongeluk of klacht betekent in het ergste geval doden of gewonden, of een verzekeringsclaim voor de vernielde kas, installaties of materialen. Door veilig te werken, kun je dat voorkomen.

Eigenlijk is veilig werken maar één stapje meer dan gewoon werken: een goede kracht werkt snel, netjes... *én veilig!* Een goede (onder)aannemer werkt efficiënt... *én verantwoordelijk!*

Een goede voorbereiding is het halve werk

Het begint met een goede voorbereiding van het project. Wie vooraf een bouwproject overziet, heeft meer tijd om te kijken waar het mis kan gaan. Dat maakt het mogelijk om voorzorgsmaatregelen nemen en het personeel op het bouwwerk instructies te geven over het voorkomen van onveilige situaties.

Hieronder lopen we stap voor stap een bouwproject door. We hebben aangegeven in welke hoofdstukken we dieper op het onderwerp ingaan. In **bijlage 1 van hoofdstuk 8** vind je een checklist voor het voorbereiden van het veilig werken op de bouwplaats.

1. Voorbereiden (op het bedrijf)

o **Contractfase (ca. 3 maanden van tevoren)**

Veilig werken begint al bij het eerste ontwerp voor een kas. De opdrachtgever is verplicht om al in de ontwerpfase aandacht te besteden aan de veiligheid en gezondheid van het personeel tijdens de bouw. Een goed ontwerp voorkomt vooraf grote risico's tijdens de bouw en zorgt voor een goede afstemming van de verschillende werkzaamheden.

In de contractfase moeten de veiligheidsaspecten van de bouw worden besproken met de klant. Dat voorkomt dat bij de uitvoering van het werk verwarring of conflicten ontstaan over de verantwoordelijkheid voor veiligheidsmaatregelen.

Ook dient de opdrachtgever een aantal zaken goed geregeld te hebben voordat de werkzaamheden aan kunnen vangen zoals de bouwvergunning, milieuvergunning, schoongrondverklaring en de melding aan de arbeidsinspectie. Wijs hem in een vroeg stadium op deze zaken.

o **1 maand van tevoren**

Alle aannemers stellen voor hun onderdeel een V&G- deelplan op, incl. Taak Risicoanalyse (TRA; zie voor een voorbeeld **bijlage 2 in H. 8 Bijlagen**)

In overleg met de opdrachtgever plant de werkvoorbereider de juiste faciliteiten (bouwkeet, toiletcabines, opslagvoorzieningen) in. Met de opdrachtgever wordt besproken wanneer hij moet zorgen voor het aansluiten van stroom en water ten behoeve van de bouwketen en de voorzieningen voor het spuien van hemelwater op het bouwterrein tijdens de bouwperiode.

o **2 weken van tevoren**

De uitvoerder checkt bij de opdrachtgever of die een V&G-coördinator voor de uitvoeringsfase heeft aangesteld en of er een V&G-plan aanwezig is. Het eigen V&G-deelplan wordt toegevoegd aan het V&G-plan voor de uitvoeringsfase.

o **1 week van tevoren**

Bouwvergadering: alle aannemers en installateurs spreken met de opdrachtgever en de veiligheidscoördinator het project door.

Het is verstandig om op deze vergadering ook de bouwvergaderingen voor het hele project in te plannen, met veiligheid als vast agendapunt.

o **1 dag van tevoren**

De uitvoerder spreekt het project door met zijn eigen mensen

- Wat gaan we doen?
- Wat komen we tegen?
- Wat moet er gebeuren? welke activiteiten?
- Waar werken we mee? Hulpmiddelen, gevaarlijke stoffen? (zie **H. 3 Bouwplaats en Hulpmiddelen**)
- Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM), afstemming etc. (zie **H. 4 Instructie veilig werken**)
- Wat te doen bij ongelukken? (zie **H. 4.2, EHBO**)
- Welke werkzaamheden worden uitgevoerd, welke risico's spelen daarbij en welke maatregelen moet je nemen? (zie **H. 5 Werkbladen kassenbouw en H. 6 Werkbladen installatietechniek**)
- Wat te doen bij extra risico's? (bijv. inlassen veiligheidsoverleg).

- **Voorbereiden (in de kas)**
 - Last minute risico analyse (LMRA) uitvoeren: go-no go
 - Afstemmen met de uitvoerder (die kan zonodig ruggespraak houden met de opdrachtgever of de veiligheidscoördinator), afstemmen werkzaamheden met voormannen van andere onderaannemers.

- 2. Aan de slag!**
 - Check nogmaals kort de activiteiten, machines en gereedschappen, gevaarlijke stoffen en omstandigheden zoals je ze op de bouwplaats tegenkomt
 - Check of voor alle risico's de juiste maatregelen zijn genomen
 - Loop de checklist afsluiten stroom, water+verwarming, aardgas, CO₂ door
 - Blijf opletten; regelmatig overleggen

- 3. Klaar! (op het project)**
 - Zorg aan het eind van de dag, en in ieder geval aan het eind van het project, dat werkplek wordt opgeruimd; voer afval af.
 - Zorg ervoor dat machines en gereedschappen goed worden gedemonteerd en afgevoerd, let extra goed op bij de afvoer van gevaarlijke stoffen
 - Zorg ervoor dat stroom, water, verwarming, aardgas en CO₂ op de juiste manier (weer) worden aangesloten.

- 4. Het project is afgerond (op het bedrijf)**
 - Evalueer als uitvoerder het project met de voormannen en hun baas (de onderaannemer) Zie voor een voorbeeld **bijlage 3 in Hoofdstuk 8**. Bespreek de vragen:
 - Werkte alles naar behoren (machines en gereedschappen, gebruikte stoffen)?
 - Kwamen we onverwachte dingen tegen? Gingen er dingen (bijna) mis?
 - Voldeden de veiligheidsmaatregelen (PBM, begaanbaarheid, markeringen en afzettingen, laad- en losplaats, in en uitschakelen elektrotechnische installaties?
 - Waar moeten we de volgende keer op letten? Denk daarbij ook aan afstemming met de werknemers, de baas, de klant.

Kortom, wees kritisch bij de voorbereiding en de uitvoering van het werk, dan kunnen mensen veilig werken op een tuinbouwproject. Als je het veilig doet, doe je het in één keer goed!

Tenslotte zijn in de laatste hoofdstukken van deze Arbocatalogus de relevante wet en regelgeving opgenomen (zie **H. 7**) en handige checklisten en websites (zie **H.8 bijlage 9**)